

Museumstukken

In de rubriek 'Museumstukken' krijgen Limburgse musea de ruimte om bijzondere stukken uit hun collectie te presenteren.

Vandaag: Schuilen in Maastricht. Uw museum ook in deze rubriek? Mail verhaal plus foto naar brongroen@mgl.nl.

Torfstreuetrockenklosett

Maastricht kent een groot ondergronds tunnelstelsel, de kazematten. Ze zijn tussen 1575 en 1825 aan de westkant van de stad gebouwd en werden tijdens belegeringen gebruikt om de vijand ondergronds te benaderen en uit te schakelen. In de Tweede Wereldoorlog kregen de gangen een nieuwe functie: ze werden ingezet als schuilkelders. Van 1941 en 1944 hebben duizenden mensen gebruikgemaakt van dit gangenstelsel.

De kazematten zijn al jarenlang te bezoeken. Sinds 2004, precies 60 jaar na de bevrijding van Maastricht, kan ook de Wilcke schuilkelder bezocht worden. De werkgroep Schuilen in Maastricht heeft de ruimte als een klein museum ingericht. Aan een kant staan attributen uit de Koude Oorlog, aan de andere voorwerpen uit de Tweede Wereldoorlog. In de Koude Oorlog is de kelder nooit gebruikt, maar tijdens de Tweede Wereldoorlog scholen er grote groepen mensen vaak voor een aantal uren of een hele nacht vanwege de hevige bombardementen op Maastricht. De kelders werden daarom ook gedeeltelijk ingericht. Bankjes, bedden en lampen werden geplaatst. En natuurlijk wc's. Onder meer deze originele wc's zijn nu te bewonderen in de schuilkelder. De werkgroep heeft er bewust voor gekozen om de ruimte de sfeer en inrichting te geven die sterk lijken op hoe het in de oorlog moet zijn geweest. In het midden staat een vergroting van de bank waar de schuilende mensen opzaten. Daarbovenop staan de vitrines met de voorwerpen.

De kelder zelf is nog altijd donker en heel vochtig. De wc's staan in hokjes die stammen uit de Koude Oorlog. De werkgroep heeft verschillende soorten 'toiletputten' gevonden. Zelfs de bordjes met 'heren' en 'dames' zijn opgeduikeld. In het eerste hokje staan urinoirs en een oude melkbus. In het tweede staat alleen een ton.

Het derde toilet is een bijzonder voorwerp, namelijk een Torfstreutrockenklosett, oftewel een turf toilet. Het turf toilet is gevonden in een kazemattengang, waar je alleen in kwam via kelders van woningen erboven. Deze gang was bijna nog in de originele staat, al had de tand des tijds wel zijn werk gedaan. Hier werden vier turf toiletten aangetroffen. Het toilet bestaat uit een koker en een zitgedeelte vervaardigd uit ijzeren platen. Vroeger zal op het zitgedeelte waarschijnlijk een houten

vierkante wc-bril hebben gezeten. De koker zat helemaal vol met gedroogde turf. Wanneer je klaar was met het doen van je behoefte, trok je aan de hendel links en dan viel er een hoopje turf in de 'pot', dat poep en plas bedekte. Zo kon de volgende daarbovenop zijn of haar boodschap doen.

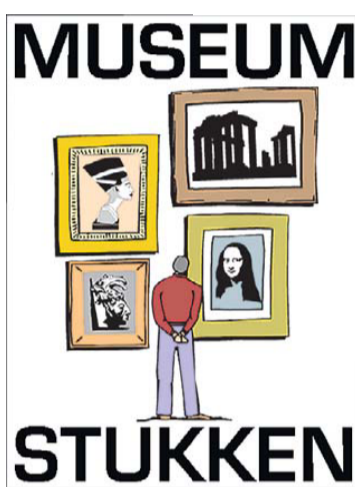
De wc is van Berlijnse makelij en ingevoerd door een Nederlands bedrijf uit Katwijk aan Zee.

De werkgroep die de schuilkelder instandhoudt, weet zelf ook niet precies hoe het toilet heeft gewerkt en of het vaak gebruikt werd.

Het turf toilet doet denken aan een kattenbak. De turf houdt de geur tegen en neemt het vocht

op. De werkgroep weet niet of de 'pot' geleegd werd of dat de inhoud vanzelf moest vergaan. De bak waar alles in terecht kwam, is namelijk dicht. Wat zou kunnen betekenen dat de inhoud eruit geschept moest worden, want dit toilet op de kop houden om zo alles eruit te laten vallen, lijkt bijna onmogelijk.

Zo kan het turf toilet een voorloper zijn geweest van het chemisch of het composttoilet.

Schuilen in Maastricht
Minister Goeman Borgesiusplantsoen
Elke derde zondag v/d maand
Info: www.schuileninmaastricht.nl